

Operatie Market-Garden Groesbeek

Operatie Market-Garden vond plaats in september 1944 en was een van de grootste geallieerde operaties van de Tweede Wereldoorlog. Het doel van de operatie was om een aantal cruciale bruggen over de grote rivieren van Nederland in handen te krijgen en een snelle opmars richting Berlijn te garanderen.

Om dit doel te bereiken werden op 17 september 1944 bij Eindhoven, Nijmegen en Arnhem ongeveer 35.000 para's gedropt. Deze eenheden hadden de taak de bruggen te veroveren en vast te houden totdat ze werden afgelost door de grondtroepen die vanuit België naar het noorden optrokken. Bij Groesbeek kwamen bijna 8.000 para's van de Amerikaanse 82nd Airborne Division neer. Zij hadden als taak de bruggen over het Maas-Waal kanaal en de Waal te veroveren, het hooggelegen gebied bij Groesbeek in te nemen en een verwachte Duitse tegenaanval vanuit het Reichswald af te slaan. Operatie Market-Garden zou uiteindelijk niet slagen in haar oorspronkelijke opzet, omdat de brug over de Rijn bij Arnhem niet veroverd kon worden.

De geallieerden verloren uiteindelijk de Slag om Arnhem, maar het Rijk van Nijmegen werd bevrijd. Met name de strijd om Nijmegen werd beslist op 20 september 1944. De stad werd echter frontgebied dat een half jaar lang onder vuur kwam te liggen van Duitse granaten en bommen. Ook het gebied bij Groesbeek, dat weliswaar op 17 september 1944 was bevrijd, kwam in de frontlinie te liggen en was doelwit van helse aanvallen vanuit Kleve en het Duitse Reichswald. In totaal werden in het najaar vanuit Groesbeek en omliggende dorpen bijna 30.000 mensen geëvacueerd.

Operation Market-Garden was one of the largest Allied operations of the Second World War. It aimed to secure the bridges over the rivers Maas (Meuse), Waal and Rhine in the Netherlands in order to outflank the heavy German defences of the Siegfried Line and to insure a swift advance towards Berlin.

On Sunday afternoon, September 17, 1944, a large number of these airborne troops landed near Groesbeek. In a couple of days, nearly 8,000 American paratroops were dropped close to Groesbeek. The area between here and Nijmegen became the scene of fierce fighting for several days.

Operation Market-Garden war eine der größten Operationen der Alliierten im Zweiten Weltkrieg. Sie hatte das Ziel, die Brücken über die Flüsse Maas, Waal und Rhein in den Niederlanden zu sichern, um die starken Verteidigungsstellungen des Westwalls zu umgehen und ein rasches Vorstoßen in Richtung Berlin zu ermöglichen.

Am Sonntagmittag, dem 17. September 1944 landete ein Großteil der Luftlandetruppen in der Nähe von Groesbeek. Innerhalb weniger Tage wurden in der direkten Umgebung von Groesbeek fast 8000 amerikanische Fallschirmspringer runtergelassen. In den ersten Tagen nach dem 17. September veränderte sich die Umgebung von Groesbeek in eine regelrechte Frontgebiet-Hölle.

Monument

Er zijn diverse monumenten in de gemeente Groesbeek geplaatst ter herinnering aan de Tweede Wereldoorlog.

- D3** **Generaal Gavin Monument**, Nieuwe Drulseweg
- C4** **Monument 508th PIR**, Wylerbaan
- B1** **Airborne Monument**, Sionshof
- E3** **Browning's Britse Airbornes**, Koningin Wilhelminaweg
- E4** **Plaquette sergeant Prager**, Ashorst
- D3** **Plaquette 505th PIR**, gemeentehuis Groesbeek
- E3** **Monument 82nd Airborne Division**, Klein Amerika
- B4** **Plaquette C-47 Dakota**, Waldgraaf
- D3** **Evacuatiemonument Groesbeek**, Mooksebaan
- E3** **Monument kapitein Stefanich**, Breedeweg
- C3** **Groesbeek Memorial**, op de Canadese begraafplaats
- D3** **Monument Bevrijders Groesbeek**, Gooiseweg
- E3** **Monument I Airborne Corps**, 17 Septemberstraat

E3 Bekijk de WACO glider op Klein Amerika

Dropzone

Tijdens operatie Market-Garden werden diverse gebieden aangewezen als 'dropzone' van parachutisten. Deze gebieden bevonden zich in open terrein nabij strategisch belangrijke plekken. Na geland te zijn, verzamelden zich daar de manschappen van de 82nd Airborne Division om o.a. belangrijke bruggen veilig te stellen.

E3 DZ-N Klein Amerika

Op Klein Amerika, in het buitengebied tussen Groesbeek en Breedeweg, landden op 17 september duizenden parachutisten van het 505th PIR (minus 2nd Battalion) en het 307th Airborne Engineers Battalion van de 82nd Airborne Division. De codenaam voor deze dropzone was 'DZ-N', dropzone 'NAN'.

C3 DZ-T Wylerbaan

Aan de Wylerbaan, in het buitengebied tussen Groesbeek en Wyler, landden op 17 september duizenden parachutisten van het 508th PIR en het 505th PIR, 2nd Battalion, van de 82nd Airborne Division. De dropzone was aangeduid als 'DZ-T', dropzone 'TARE'.

E2 Landingsplek

Generaal Gavin, Klein Amerika

Hier, aan de westrand van Klein Amerika, landde op zondag 17 september Generaal James M. Gavin commandant van de 82nd Airborne Division met zijn hoofdkwartier per parachute op Nederlands grondgebied.

Generaal Gavin

Fiets- en wandelroute langs de locaties

Startpunt: VVV Groesbeek

Volg de fietsknooppunten:

88 87 89 25 80 79 78 85 81 83 68 59 58 08 30 29
84 28 88

Airborne Wandelpad, verkrijgbaar bij VVV Groesbeek

Op zoek naar toeristische informatie?

Breng een bezoek aan VVV Groesbeek, Dorpsplein 1a,
www.vvvgroesbeek.nl of download de VVV app

Hoofdkwartier

Vanuit de hoofdkwartieren van de 82nd Airborne Division werd in de eerste uren en dagen van Market-Garden de operatie op divisie- en regimentsniveau gecoördineerd. Op de kaart zijn de verschillende hoofdkwartieren van zondag 17 september 1944 zichtbaar.

Luisterkei Liberation Route

De Liberation Route volgt de weg die de geallieerden volgden tijdens de bevrijding van Europa. De route begint bij Normandië en loopt via Noord-Brabant, Nijmegen, Arnhem en de Zuid-Veluwe richting Berlijn. Op ruim 80 luisterplekken is een hoorspel te beluisteren over de indrukwekkende belevenissen van één of meerdere personen tijdens deze periode.

B1 Luisterkei, Sionshof (48)

C3 Boerderij in Niemandland, Wylerbaan (39)

D3 Duitse trein ontsnapt, Dorpsstraat (10)

D4 Schuilend dorp De Horst, Plakseweg (47)

E3 Als sterren uit de Hemel, Klein-Amerika (9)

Meer informatie: www.liberationroute.com

Landingszone

Nadat in ochtend van 17 september 1944 de parachutisten geland waren op de dropzones, kregen zij onder andere de taak om deze velden veilig te stellen voor de landingen van zweefvliegtuigen. De gliders brachten jeeps, artillerie, munitie en voorraden voor de parachutisten van de 82nd Airborne Division.

E3 LZ-N Klein Amerika

Op de velden van Klein-Amerika landden op 17 en 18 september 1944 circa 200 WACO gliders. Tevens landde op 17 september nabij de Koningin Wilhelminaweg de staf van het Britse Airborne Corps onder bevel van generaal Browning in 32 Horsa gliders.

C3 LZ-T Wylerbaan

Op de velden langs de Wylerbaan landden op 18 september 1944 meer dan 200 WACO gliders.

E3 Landingsplek

Generaal Browning, Koningin Wilhelminaweg

Hier tussen Bruuk en Bredeweg, ten zuiden van boerderij de Wolfshage, landde op zondag 17 september 1944 Generaal Frederick 'Boy' Browning met het 1e hoofdkwartier van het British Airborne Corps met Horsa gliders.

Bommenlijn/Spoor

Groesbeek ligt aan de spoorlijn naar Duitsland, wat het grensdorp in de oorlog belangrijk maakte voor de bezetter i.v.m. de aanvoer van materieel.

D3 Het 'Bommenlijntje'

De aftakking van de spoorlijn naar het munitiedepot werd dwars door het dorp Groesbeek aangelegd. In de dagen voor Market-Garden is met de ontruiming van dit depot gestart, met de onvrijwillige hulp van de Groesbeekse bevolking.

D2 Spoorlijn Nijmegen – Kleve

Via deze spoorlijn heeft, terwijl operatie Market-Garden in volle gang was, een Duitse ontsnappingspoging dwars door het strijdtonel plaatsgevonden. Vanuit Groesbeek kunt u over dit spoor met de Draisine (fietslorry) naar Kranenburg (D) en terugfietsen.

Tijdelijke begraafplaats

Tijdens de oorlog werden gesneuvelde soldaten op de plek waar ze sneuvelden begraven. Er waren tijdelijke begraafplaatsen voor Amerikaanse, Britse en Duitse soldaten. Vaak lagen deze begraafplaatsen nabij noodhospitaal of verbandposten, waarvan er in Groesbeek ook meerdere zijn geweest. Daarnaast werden al tijdens of vlak na de oorlog begraafplaatsen aangelegd door het geallieerde opperbevel. In Molenhoek lag nabij de Rijksweg 232 een tijdelijke Amerikaanse begraafplaats.

Verzamelpunt Evacuatie

Met de komst van de bevrijders kwam ook het oorlogsgeweld naar Groesbeek. Omdat zich in de dagen van operatie Market-Garden een hevige strijd voerde in en rondom het dorp, werd overgegaan tot evacuatie van de burgerbevolking. Op afgesproken momenten en plekken werd iedereen verzameld om zich in veiligheid te stellen.

D2 Evacuatiepunt Hooge Hoenderberg, vertrokken naar bevrijd gebied

D1 Evacuatiepunt (nu Canteleer), vertrokken naar bevrijd gebied

D4 Klooster op de Horst, vertrokken naar bezet gebied

C2 Evacuatiepunt De Muntberg

Observatiepost

In Groesbeek werden vooral molens gebruikt als observatiepost om het front en de bewegingen van de vijand nauwlettend in de gaten te houden.

D3 Zuidmolen, Groesbeek

D3 Noordermolen, Groesbeek

E3 Molen 'De Jonge Hermanus', Breedeweg

D4 Molen 'De Korenbloem', De Horst

Veldslag/ Tegenaanval

De parachutisten van de 82nd Airborne Division landden achter de vijandelijke linies om zo snel mogelijk de belangrijkste bruggen in de regio veilig te stellen. Deze bruggen waren van groot belang voor de geallieerde opmars, en de strijd erom was dan ook allerhevigst. Om verovering door de geallieerden te voorkomen, zetten de Duitsers via hevige tegenaanvallen alles op alles. Nadat de bruggen in geallieerde handen gevallen waren, probeerden de Duitsers ze te heroveren dan wel te vernietigen. De tegenaanvallen zijn uiteindelijk mislukt.

Oefenbom

Een merkwaardig verschijnsel dat herinnert aan de Tweede Wereldoorlog is het hergebruik van oefenbommen uit het munitiedepot. Langs diverse percelen en inritten in en om Groesbeek werden in de jaren na de oorlog, als erfafscheiding of bescherming van hekwerk, betonnen oefenbommen in de grond geplaatst. Diverse oefenbommen zijn op deze plekken in Groesbeek nog altijd te zien.

E3 Klein Amerika, Klein-Amerika 2 (2 stuks)

C3 Wylerbaan, Wylerbaan 29 (2 stuks)

D4 Boerstee, Boerstee 14 (1 stuk)

D3 2e Colonjes, 2e Colonjes 2 (2 stuks)

D3 Kerkstraat, Kerkstraat 17b en 17c (2 stuks)

C2 Nijmeegsebaan, Nijmeegsebaan 12 (1 stuk)

C3 Derdebaan, Derdebaan 11 (2 stuks)

Crashsite

Een belangrijk aandeel in Operatie Market Garden hadden de transportvliegtuigen en piloten van de USAAF en RAF. Naast de geplande landingen van honderden gliders (zweefvliegtuigen), is een groot aantal van de vliegtuigen die troepen en voorraden brachten in onze regio neergestort.

Verdedigingswerken

Op Groesbeeks grondgebied heeft een tijdlang het front gelegen tussen de geallieerde en Duitse troepen. In deze maanden zijn aan beide zijden de nodige verdedigingswerken aangelegd.

C4 Tankgracht 'Den Heuvel'

Inmiddels onzichtbaar in het veld, maar duidelijk aanwezig op de destijds gemaakte luchtfoto's, is de Duitse tankgracht tussen Den Heuvel en Wyler. De Duitsers legden dit verdedigingswerk aan gedurende de strijd in september, en het werd ook tijdens tegenaanvallen gebruikt om ongezien de Amerikaanse posities te naderen.

Strategisch punt

Deze punten zijn objecten van strategisch belang, zoals heuvels en andere markante punten in het landschap. Om deze plekken in de frontlinie is weken lang gestreden, vaak wisselden zij dagelijks van eigenaar. Deze plekken zijn in tal van boeken beschreven en staan gegrift in de herinneringen van veteranen die tijdens Market Garden in Groesbeek hebben gevochten.

C4 Den Heuvel

E2 Kieberg

C4 Foxhill

E3 De 'tree row'

Derde Duitse ontsnappingstrein door bevrijd gebied

Meer informatie? Ga naar www.groesbeekairbornevrienden.nl
en www.liberationroute.com

